

УДК 159.955.2:37.015.3

Г. Уліцька

(Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова)

МЕТОДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДІАГНОСТИКИ ПОЗИТИВНОГО МИСЛЕННЯ ОСІБ РАНЬОГО ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Дослідження позитивного мислення осіб раннього юнацького віку пов'язане з розкриттям особливостей прояву його структурних компонентів. Синергетичний підхід дозволяє застосовувати при цьому ідеї нелінійної динаміки, основою яких є концепція параметрів порядку: для великого класу систем, що мають багато ступенів свободи, доведено існування обмеженого набору параметрів порядку, які визначають поведінку об'єктів, що вивчаються. Таким чином, складні, хаотичні явища стають внутрішньо простими. Основою вивчення особливостей позитивного мислення молоді став цілісний розгляд феномену у сукупності усіх його складових. Спираючись на дослідження вчених (Бобрицька В.І., Брушлинський А.В., Калошин Ф.В., Капица С.П., Ключко В.Е., Князева Е.Н., Курдюмов С.П., Лежен Ж., Майер Г., Малінецький Г.Г., Мольц М., Назаретян А.П., Ніколіс Г., Орлов Ю.М., Піл Н.В., Рубінштейн С.Л., Собчик Л.Н., Тихоміров О.К., Титарь А., Титарь Е., Фолкен Ч., Ядов В.А.), ми визначили структуру позитивного мислення, яка включає когнітивний, емоційно-оцінний та поведінковий компоненти. Виходячи зі структурної будови досліджуваного явища та особливостей раннього юнацького віку, окреслили подальші кроки експериментальної діяльності, відібравши психодіагностичні методики із врахуванням їх адекватності відповідно до мети та завдань наукового пошуку, які поглибили наше уявлення про кожен складову феномену. Для уточнення й перевірки правомірності виокремлення компонентного складу позитивного мислення вважалось доцільним застосування опитувальника С.Ротерхем "Чи мислите Ви позитивно?", який, крім того, дозволив встановити рівні позитивного мислення старшокласників за критерієм загальної спрямованості їхніх думок. Показниками визначення рівнів виступили узагальнені тенденції суб'єктивного сприйняття світу учнями. Відповідно до представленості позитивного мислення в когнітивній, емоційній та поведінковій сферах психіки людини, критеріями до визначення рівнів прояву феномена в учнів у когнітивній складовій є загальний інтелект, рефлексивність мислення, прогнозувальна здатність, у емоційній – оптимізм, загальний рівень само ставлення, тип емоційної реакції, у поведінковій – мотивація успіху і готовність до поведінкової активності. Найобґрунтованішими показниками прояву складових вважаємо у когнітивній сфері глибину, гнучкість, аналітичність, усвідомленість, перспективність, доведеність мислення, швидкість розумових процесів, осмисленість при рефлексії, аналітико-синтетичні і пошуково-прогнозувальні операції при прогнозуванні подій, у емоційній – суб'єктивне ставлення до дійсності, валентність само ставлення, виразність зовнішнього прояву хвилювань, у поведінковій – установку на успіх, готовність до послідовних поведінкових актів для досягнення бажаного результату, інтенсивність мотивації успіху і страху невдачі. Визначені критерії та показники обумовлюють встановлення трьох рівнів розвитку позитивного мислення особистості: високого, середнього та низького. Математично-статистична обробка отриманих даних включала обчислення коефіцієнту рангової кореляції Спірмена, t-критерія Ст'юдента для залежних вибірок. При формуванні комплексу діагностичних методів ми враховували їх адекватність предмету дослідження та поставленим завданням, віковим особливостям досліджуваних, а також наявність даних про їх валідність та надійність. Його апробація підтвердила їх відповідність визначеним завданням дослідження.